

**Universiteit
Leiden**
The Netherlands

Redactioneel Strafbblad themanummer Nieuw strafprocesrecht

Cleiren, C.P.M.; Reijntjes, J.M.

Citation

Cleiren, C. P. M., & Reijntjes, J. M. (2008). Redactioneel Strafbblad themanummer Nieuw strafprocesrecht. *Strafbblad*, 6(5), 423-424. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/15858>

Version: Not Applicable (or Unknown)
License: [Leiden University Non-exclusive license](#)
Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/15858>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

REDACTIONEEL

Niet iedereen was over het project Strafvordering 2001 enthousiast, maar er zullen toch weinigen zijn die ontkennen dat het leven in de brouwerij heeft gebracht. Vier onmatig dikke rapporten, doorgaans lauwe discussies – maar de integrale herziening van het Wetboek van Strafvordering kwam wel op de kaart te staan. Het departement van justitie is de arbeid aan de gewenste nieuwe teksten vol goede moed begonnen. Noodgedwongen geschiedt die arbeid stapsgewijze; de herziening van het BW heeft geleerd dat opgepast moet worden voor vorken met te veel hooi ineens. Dit betekent dat de uitwendige contouren van en de verbindende lijnen binnen het zich langzaam vernieuwende wetboek – ook door de buitenwacht, dat zijn wij – goed in het oog moeten worden gehouden. Verder blijft het de vraag of de onderzoeksgroep alle bestaande en op termijn te verwachten probleemvelden wel in haar beschouwingen heeft weten te betrekken. Maar bovenal geldt, dat de tijd niet stil staat: in de herzieningsarbeid moet rekening worden gehouden met steeds weer nieuwe ontwikkelingen en verse gezichtspunten, wil zij werkelijk tot de verlangde modernisering leiden. Wetenschap en praktijk hebben hier onmiskenbaar een taak: de arbeid ten departemente moet worden gevoed en begeleid. Het leek daarom een goede gedachte om een special van *Strafblad* te wijden aan de vraag, of er nog onderbelicht gebleven herzieningswensen zijn. Tot een ook maar enigszins volledig overzicht kon dat niet leiden – daarvoor is de aanlooptijd voor een special te kort, en het kader van een tijdschrift te beperkt. Maar ook wanneer we hier rekening mee houden is de oogst enigszins teleurstellend; grootse en meeslepende ideeën is de redactie niet op het spoor gekomen. Van de andere kant is er ook geen reden tot ontevredenheid: de oogst was daarvoor rijk genoeg. Dit keer niet de vertrouwde rubriek 'wetgeving'. In plaats daarvan opent Philip Traest uit Gent

met een overzicht van de vernieuwingsarbeid bij onze zuiderburen. Daarop volgt een beschouwing van Paul Mevis over een parallel project: de constitutionalisering van het strafproces. Centraal staat de vraag of het recht op een fair trial (in al dan niet uitgewerkte vorm) in de Grondwet verdient te worden opgenomen. De redactie vroeg Mevis om uit te leggen wat daarvoor precies zou veranderen; het antwoord is, wanneer wij het goed hebben begrepen: het gaat vooral om de mentaliteit. Of je die echt kunt beïnvloeden door een enkele wetswijziging (al gaat het dan om de Grondwet zelf) wagen wij te betwijfelen; maar ook vernieuwing kan niet zonder dromen en, zoals de geleerde auteur zelf opmerkt, een vorm van romantiek. Verontrustend is de beschouwing van Uyt Beijerse over de voorlopige hechtenis. Zij toont met harde cijfers aan dat Nederland op dit vlak in hoog tempo tot de achterlijke buitengebieden van Europa is gaan behoren; bijna nergens wordt het voorarrest zo veel en zo gretig toegepast als hier. Het zou interessant zijn van onderzoekers te vernemen hoe dat komt; maar daarop hoeft de jurist niet te wachten met het ontwikkelen van voorstellen om de koers, ondanks politieke en maatschappelijke tegenwind, te verleggen. Aangetekend mag worden dat Nederland niet alleen – naar Europese begrippen – veel te veel voorarrestanten telt, maar bovendien een pover figuur slaat bij de motivering van de beslissing tot (verlenging van) vrijheidsbeneming. De gevallen en gronden worden aangewezen, maar doorgaans blijft in het midden waarom (in het bijzonder) het bestaan van die gronden is aangenomen – zelfs wanneer dat bestaan gemotiveerd is bestreden. Meer dan kruisjes op formulieren en vaste tekstblokjes uit de computer weet de rechter doorgaans niet te produceren. Deze evidente zonde tegen wat het hof in Straatsburg keer op keer vergt, valt minder toe te schrijven aan onwil of onwetendheid van de rechter, dan

aan overbelasting van de raadkamer gevangenhoudingen; het is gewoon een kwestie van geld. Raad voor de Rechtspraak, hier ligt een taak! Het motiveren van voorarrest doet in belang niet onder voor het motiveren van eindvonnissen. Maar er is meer. Zwartjes werpt nog eens de vraag op of het slachtoffer van een delict voldoende aan zijn trekken komt; een beetje beschamend is dat, na de telkens verder gaande herziening van diens positie in de laatste jaren. Toch zou het best eens zo kunnen zijn dat de grote slag nog komen moet: het toekennen van een eigen positie ter terechtzitting, naast de openbare aanklager, op een vergelijkbare wijze als in veel andere Europese landen. Voor velen is dit een stap te ver, zo veel is duidelijk; maar het veel gehoorde bezwaar dat dit binnen het Nederlandse stelsel niet past, is uit de lucht gegrepen – dat stelsel verschilt nog steeds niet wezenlijk van wat geldt in met name Frankrijk en België. Zwartjes blijft voorzichtig; snelle ontwikkelingen mogen hier dan ook niet worden verwacht, het heeft meer van een sluipend proces. Langzaam maar zeker? Scheele evalueert de nieuwe figuur van de raadsheer-commissaris: een heilzame verbetering, zo stelt hij vast, maar er valt meer winst te behalen. Bleichrodt neemt het inmiddels openbaar geworden concept van een wetsvoorstel tot het invoeren van de herziening ten nadele onder de loep. Hij bespreekt de door de wetgever aangebrachte beperkende condities zeer zorgvuldig, licht nog niet eerder genoemde risico's toe en concludeert dat een aantal aspecten heroverweging verdient. Daarnaast beveelt hij aan om het uitzonderlijke karakter van de herziening ten nadele, waarbij een onherroepelijk vonnis of arrest wordt 'opengebrouwen', te accentueren door de procureur-generaal bij de Hoge Raad een initiërende rol toe te bedelen. Kelder laat zien

dat art. 33 Sv (inzage in processtukken) door daarbuiten gelegen wetswijzigingen enerzijds, en miskennen van de invloed daarvan op het toepassingsbereik van dat artikel door de rechter anderzijds, enigszins ontwricht is geraakt. Het is daarmee exemplarisch voor de vierde en vijfde reden die in het onderzoeksproject *Strafvordering 2001* zijn aangedragen voor herziening van het wetboek: het wetboek is ontwricht door te veel gedeeltelijke aanpassingen en het wetboek is niet meer de belangrijkste bron voor de strafvordering in de rechtspraak, maar de rechtspraak. Cleiren neemt de procedure van het beklag tegen niet-vervolg opnieuw onder de loep. Zowel de rechtsbescherming als de huidige taakverdeling tussen zittende en staande magistratuur vragen om een fundamentele wijziging van de wettelijke regeling. Reijntjes probeert het sinds de jaren tachtig van de vorige eeuw voortsuderende debat over de afstand van rechten nieuw leven in te blazen. Vooral rond de toepassing van dwangmiddelen blijft de situatie bepaald onbevredigend: dat daaraan vrijwillige medewerking is gegeven, wordt op het gezag van de politie, en daarmee vrijwel blindelings, aangenomen, de verdediging mist een reële mogelijkheid van tegenspel en de rechter voelt zich machteloos. Toch is het niet moeilijk om een oplossing te vinden, al leidt dat onherroepelijk tot het beschrijven van meer papier. Daaraan lijkt niemand nog te ontkomen! In de rechtspraakrubriek pakt Lawson de draad van het *Strafblad*-themanummer van december vorig jaar over discriminatie weer op met een bespreking van een van de eerste uitspraken van de Europese strafkamer.

C.P.M. Cleiren

J.M. Reijntjes